

Perception Out Of Balance

Robin Driessen

Master in de Beeldende Kunsten
Juweelontwerp en Edelsmeedkunst
PXL-MAD, School of Arts, Hasselt

Paper begeleider: Bert Willems
Project begeleiders: David Huycke
Audi Pauwels

2018-2019

Perception
Out Of
Balance

DANKWOORD

Voorafgaand wil ik enkele mensen bedanken. In de eerste plaats wil ik mijn projectbegeleiders, David Huycke en Audi Pauwels bedanken. De feedback en imput die zij gaven heeft mede door hen geleid tot de uiteindelijke collectie van sieraden en objecten. Eveneens bedank ik Bert Willems die met zijn begeleiding deze paper in goede banen heeft geleid. Uiteraard bedank ik iedereen die mij gesteund heeft in dit werk en het heeft helpen verwezenlijken, niet in het minst mijn ouders maar eveneens mijn voltallige klasgroep van de masters in juweelontwerp waar begrip, hulp en feedback een alledaags gegeven was het afgelopen jaar.

INHOUDSOPGAVE

I	ABSTRACT	1
II	INLEIDING	3
III	HET ONVERWACHTE TREKT DE AANDACHT	5
	<i>DREIGING VAN DE VAL</i>	15
	<i>DE ILLUSIONAIRE TWEEDE WERELD</i>	21
	<i>MAGNETISME</i>	27
IV	DE BOL ALS IDEAAL	31
V	GECREËERD BEELD VAN VERWARRING	33
VI	CONCLUSIE	39
VII	BIBLIOGRAFIE	41
	<i>BOEKEN</i>	41
	<i>TIJDSCHRIFT - ARTIKELS</i>	41
	<i>INTERNET - ARTIKELS</i>	41
	<i>INTERNET - ANDERE INFORMATIE</i>	42
	<i>AFBEELDINGEN</i>	42

I ABSTRACT

In dit artikel wordt er gesproken over hoe visuele spanning bereikt kan worden door de evidente verwachtingen niet in te vullen. Alles wat wij kennen is in balans, daarom schenken we altijd meer aandacht aan het onverwachte. Een onverwachte gebeurtenis blijft ons eerder bij dan iets vanzelfsprekend. Door gebruik te maken van het meta-stabiel evenwicht, spiegelingen en het magnetisme wordt er een ongewone realiteit gecreëerd in mijn objecten. De vervaardigde stukken worden vergeleken met die van andere beeldende kunstenaars die rond dezelfde concepten werken of in wiens werk ik dezelfde principes zie terugkomen. Binnen de beeldende kunst betreft het meestal andere afmetingen dan binnen sieraadontwerp. Deze grotere omvang van de werken laat het hen gemakkelijker toe om de aanschouwer uit evenwicht te brengen. Juwelen zijn daarentegen meestal gemaakt om in balans te zijn.

Het einddoel van mijn project is een sieraden collectie die ten alle tijden kan communiceren, niet enkel wanneer deze gedragen worden zoals binnen juweelontwerp meestal het geval is. Zo worden mijn sieraden met andere objecten gecombineerd tot heuse installaties om ze zo de plaats te geven die ze verdienen.

II INLEIDING

In het kader van mijn masterproject tastte ik naar mijn eigen interesses die ik over wil brengen via het medium sieraden. In ons dagelijks leven worden we constant geconfronteerd met balans, dat principe geldt in zowat alles wat we zien. Toch zullen we de ongewone of onbegrijpelijke dingen doorgaans meer aandacht geven. Het beeld waar ik naar opzoek ben zit gekneld tussen de realiteit en datgene wat, vanuit diezelfde realiteit, niet verwacht wordt. Het werk moet het individu in de war brengen en daardoor een visuele spanning en een langdurige twijfel teweegbrengen bij de kijker. De inspiratie komt vaak voort vanuit eigen interesse en inspiratie die ik vind bij andere kunstenaars. In deze paper zal ik eerder vergelijkingen maken met beeldende kunst dan met sieraadontwerpers, dit doordat in sieraden balans en evenwicht belangrijk zijn voor het functioneren van het sieraad. Beeldende kunst heeft andere afmetingen waardoor ze de spanning die mij zo aantrekt beter weer kunnen geven. Bovendien gaat mijn aandacht naar het gegeven dat kunst ten alle tijden kan communiceren en juwelen immers nog steeds een algemene betekenis hebben en gezien worden als investering of statussymbolen, wat maakt dat hun enige doel het dragen is. Als ze het doel niet uitvoeren zullen ze veelal weggestopt worden op een veilige plaats en verwijderd worden van elke mogelijkheid tot communicatie terwijl niemand een kunstwerk opbergt wanneer er geen aanschouwer is.

III HET ONVERWACHTE TREKT DE AANDACHT

Vanuit deze denkwijze ben ik aan de slag gegaan en zocht ik naar concepten waar een abnormaal gedrag voor de fysica in uitgebeeld kan worden. Dit in combinatie met het gegeven dat juwelen niet onder moeten doen voor elke andere kunstvorm bracht me tot dit onderzoek.

In dit geschreven onderzoek wordt er gesproken over de rol van het onverwachte, hierbinnen is er een korte duiding van de eigen vervaardigde werken. Vervolgens worden de drie concepten besproken die handelen over de verschillende manieren waarop ik onverwachte beelden oproep, namelijk het meta-stabiel evenwicht, spiegelingen en het magnetisme. Dit gebeurt door een vergelijking tussen het vervaardigde werk en enkele kunstenaars die met deze concepten werken of die ikzelf er beeldend mee link.

Een onverwachte gebeurtenis blijft ons eerder bij dan iets vanzelfsprekend. Hier wil ik kort de werking van tragedies aanhalen wat treurspellen zijn die zich afspelen in een theaterstuk en over het algemeen slecht eindigen. Volgens Aristoteles moet een goede tragedie focussen op een positief personage dat door de actie een negatieve toon krijgt. Als een slecht personage iets slecht doet is er geen verslagenheid in het publiek, het is meer als een vanzelfsprekendheid. Dit is eveneens zo wanneer het goede personage niks meemaakt. Enkel wanneer er iets onverwachts gebeurt ontstaat er verbijstering en wordt de aandacht getrokken¹. Op een poëtische manier leg ik hier een link naar mijn materiële en beeldende onderzoek. Allicht gaat Aristoteles zijn theorie niet over iets materieel maar eerder moreel, toch worden dezelfde gevoelens opgewekt bij de kijker. Het bezorgt de kijker namelijk een soort shock, een twijfel of hetgeen we zien wel werkelijk zo is, een blijvend ongeloof.

Door evidente verwachtingen niet in te vullen ontstaat er een visuele spanning. Een object dat zich op het kantelpunt tussen vallen en staan begeeft is spannender dan een object dat in balans is, het volgt namelijk niet de regels die we denken te kennen. Net zoals het goede personage in een tragedie een verslagenheid teweegbrengt bij het publiek, doet iets wat niet past binnen de verwachtingen in de materiele wereld dit ook bij ons.

1 ARISTOTELES, 2017, 'Poetica'.

Alles wat wij kennen over onszelf en voelen is beïnvloed door de aarde. De kracht die we altijd ondervinden en cruciaal is voor onze levensstijl is de zwaartekracht. Fysici als Newton hebben zich hier over de eeuwen heen in verdiept. Door deze geschiedenis weten we hoe het komt dat alles zich naar de regels van de zwaartekracht gedraagt, waardoor iedereen weet dat een voorwerp zonder houvast uiteindelijk zal vallen. Gravitatie zit zodanig gegrond in ons denksysteem dat we niets anders meer verwachten. Niemand kan ooit tegen de wetten van de natuur ingaan waardoor het aftasten hiervan een extreme uitdaging wordt voor het denkend wezen. Zo probeerden we onder andere in het begin van de 20e eeuw vogels na te bootsen en dus iets doen wat de zwaartekracht ons tot dat punt niet toeliet, namelijk de mens in de lucht te krijgen en tegelijkertijd houden². Het idee van vliegen was voorheen zo abstract, toch groeide het vliegtuig uit tot een belangrijk iets in onze hedendaagse wereld.

Dit onderzoek wordt gedaan met als doel beeldende kunst en sieraadontwerp te combineren. Om in een stilstaand beeld de spanning waar ik naar streef weer te geven kunnen er verschillende situaties belicht worden. Een mogelijkheid om dit gevoel te bekomen kan door een gebeurtenis als het ware te pauzeren. De vallende toren van Pisa is hier een voorbeeld voor, hij lijkt als het ware gevangen in tijd en een representatie te zijn van een val. Het moment dat er ontstaat situeert zich tussen twee momenten, een moment van rust en

² NATIONAL PARK SERVICE, 2015, '1903-The First Flight'.

het resultaat van de 'tragedie'. Hoe de toren nu 'gevangen' is wekt een gevoel van twijfel op en doet ons nadenken. Uiteraard weet iedereen dat deze toren niet zomaar instabiel was, maar de manier hoe hij nu gepresenteerd staat geeft ons ruimte voor fantasie.

Een mogelijkheid voor illusie kan ook met behulp van spiegels bekomen worden. Door een samenvoeging van spiegelingen kunnen er verschillende weergaven van de realiteit getoond worden op één moment. Deze zijn niet vastgezet, als we erlangs door lopen veranderen ze, maar wel gekadreed door de omvang van het spiegelend vak. Hier zien we dus enkele samenraapsels van de realiteit of de illusionaire wereld.

De rare realiteit die gecreëerd wordt met behulp van spiegels kan op hetzelfde niveau van spanning geleverd worden met behulp van het magnetisme. Doordat de kracht van een magneet soms de zwaartekracht kan overstijgen kan er gespeeld worden met de niet ingevulde verwachtingen die de aarde ons normaal gezien biedt. Na dit hoofdstuk worden de volgende concepten belicht: vastgezette beelden met behulp van een meta-stabiel evenwicht, spiegels met hun illusionaire wereld en het magnetisme dat de zwaartekracht kan overstijgen. Dit zijn de 'hulpmiddelen' waar ik een connectie mee heb en waarmee ik de visuele spanning vertaal in mijn eigen werk. Voor elk van deze drie groepen bespreek ik hoe de vertaling is gebeurd in drie verschillende juwelen of objecten

die hierop volgend kort zullen beschreven worden. Het is niet vanzelfsprekend dat alle drie de groepen zich hebben vertaald in elk sieraad of object. Er volgt een korte illustratie van hoe de stukken in elkaar zitten zo kunnen de komende concepten, die toegepast zijn, beter uitgelegd worden. Dit aangezien ik het uitleg aan de hand van mijn eigen werk in combinatie met andere kunstenaars.

Object 1 bestaat uit twee zilveren platen dewelke lijken te zweven boven elkaar. De onderste plaat is gematteerd, de bovenste gepolijst. Op de bovenste plaat zitten twee stalen bollen die een ronddraaiende beweging maken en hun spoor achter laten op het gepolijste oppervlak. Dit objectje kan over een korte kabel-collier gehangen worden en zo draagbaar worden. Het kan zichzelf balanceren met het lichaam als helpende kracht maar zal zich zonder dit lichaam niet gedragen als een sieraad.

Afb.1 DRIESSEN R., object-hanger, 2019, zilver, steel, magnet, 70x60x15mm.

Sieraad 2 is een ring waarin drie platen zijn samengevoegd. Deze zijn zo gepositioneerd dat een vlakke schijf van een golvende helling lijkt af te rollen en zo de illusie geeft dat het beeld is stilgezet. In de rechtstaande, 'rollend' lijkende schijf zit een kleiner gepolijst plaatje dat zich boven de golvende positioneert. De onderzijde hiervan is rooskleurig en reflecteert in de spiegeling van de golvende plaat. Onder de golvende plaat komt een gekleurde bol uit die de draagbaarheid bevordert maar ook het beeld versterkt.

Afb.2 DRIESSEN R., ring, 2019, alpaca, zilver, rubber, verf, 55x150x80mm.

Sieraad 3 is een broche bestaande uit een zilveren, driehoekige buis waarop een stalen bol zich kan bewegen in de langwerpige richting van de buis mee. Achter de driehoekige buis bevindt zich een ronde ring die de beweging kadreert maar eveneens de draagbaarheid bevordert.

Afb.3 DRIESSEN R., broche, 2019, zilver, staal, magneet, pexiglas, 110x75x15mm.

DREIGING VAN DE VAL

Het stabiel evenwicht wordt geassocieerd met stille beelden, die geen vanzelfsprekende verandering in zich hebben zitten. Zij bezitten een rust en handelen volgens de verwachting. Daartegenover staan de beelden die niet in evenwicht zijn, deze zijn op hun beurt dan weer vergankelijk. Het vallend beeld bezorgt ons een sensatie die helaas maar tijdelijk is, want eens we het resultaat kennen valt de verwondering weg. Om het gevoel van spanning toch te behouden kan er gespeeld worden met het meta-stabiel evenwicht, dat bevindt zich namelijk tussen deze twee tegenpolen in. Het brengt situaties die zich niet gedragen zoals we zouden verwachten maar er toch zijn. Het onstabiele evenwicht is als het ware bijna het vastzetten van een gebeurtenis of een moment, zoals de toren van Pisa, die al eerder aangehaald werd in Het onverwachte trekt de aandacht.

In de ring (afb.2) wordt deze val vertaald door de schijf die van het hellend vlak schijnt te rollen. Hier bovenop lijkt de golvende plaat zich te proberen balanceren op een gekleurde bol. Het is een vastgezet beeld waarin de rollende plaat plus de balanceren gefixeerd zijn in de ring. De afmetingen van deze ring die eerder aanleunen naar fashion juwelen maken de spanning in het stuk duidelijker. Om dit verder te onderzoeken bespreek ik nu kort het werk van Richard Serra en Frederick Geurts. In hun werk zien we ook kantelmomenten, enkel op een nog grotere schaal en losstaand van het lichaam.

Afb.4 SERRA R., *House of Cards*, sculptuur, 1968, lood, 140x140x140cm.

Afb.5 SERRA R., *Between the Torus and the Sphere* sculptuur, 2003, roestvrij staal, 1520x427x5cm.

Richard Serra's weet met zijn befaamde stalen sculpturen de grenzen van de stabiliteit af te tasten. Door het uitermate zware gewicht van de werken vergeleken met de grote ervan wordt er een extra sterk gevoel van twijfel opgewekt. In zijn werk staan de zware stalen platen op zichzelf, zonder enige ondersteuning, wat het werk overlaad met spanning³. Gewicht en balans, zwaartekracht en gratie provoceren tegengestelde reacties en gevoelens in de geest van de toeschouwer⁴. De aanschouwer voelt de drang om de werken te beleven daar ze fysisch onuitvoerbaar lijken te zijn.

^{3/4} GUGGENHEIM BILBAO, 2000 'Weight and balance, Richard Serra'.

Afb.6 GEURTS F., *(un)balanced*, sculptuur, 2009, aluminium.

Frederic Geurts zoekt ook een confrontatie op met onze eigen kwetsbaarheid in zijn sculpturen⁵. Dit wordt bereikt door de grootte van de constructie en de beleving die het met zich mee brengt. *'Het is een heel raar gegeven dat wanneer je een koorddanser uit evenwicht ziet dat je dan zelf ook uit evenwicht geraakt'* (eigen verwoording)⁶. Zijn grote aluminium constructies staan conceptueel gezien bijna loodrecht tegenover het werk van Serra. Geurts werkt namelijk niet met zware materialen, hij zoekt naar de lichtheid in een werk dat bijna een transparantie veroorzaakt⁷. Het is een sculptuur die extreem wankel in de ruimte staat maar toch niet wankelt, het roept een beweging op maar beweegt niet. In zijn werk worden er gevoelens opgeroepen die niet stroken met de werkelijkheid door het gebruik van meta-stabiel evenwicht.

Het object (afb.1) dat zich als een hanger kan gedragen speelt ook met het balanceren. Door het over een korte, stevige collier te hangen zal het steeds in evenwicht blijven hangen wanneer het gedragen wordt. Enkel wanneer de steun van het lichaam wegvalt zal het zich echter weer als een object gedragen. Bovendien wordt er in dit werk net zoals bij de andere broche (afb.3) gespeeld met bewegen waarvoor ik gebruik maak van een bol. Zoals Geurts een beweging in zijn werk oproept heeft het object-hanger een tracering van de beweging in zich, waardoor het zelfs bij stilstand een dynamiek bezit.

5 Z33, 2011, 'Frederic Geurts - (un)balanced.

6 Z33, 2011, 'Frederic Geurts - (un)balanced, interview.

7 VAN BENDEGEM, JP., 2009, 'Zweven in zwaartekracht'.

DE ILLUSIONAIRE TWEEDE WERELD

Iedereen heeft zijn eigen realiteit ontwikkeld als persoon. Ieders invloeden zijn anders, ieders werkelijke wereld is verschillend, dus elk zijn opvatting over de wereld is anders. Spiegels zie ik als een tweede realiteit of wereld, het zijn dingen die onze gekende wereld compleet bezitten, maar dan volledig omgekeerd weergeven. Het is een plaats die we denken te kennen maar we kunnen er nooit zijn. Spiegels horen ieders eigen realiteit perfect te spiegelen, maar omdat iedereen al een 'andere' realiteit heeft en niemand de werkelijke wereld kent, geven spiegels een dubbel vertekend beeld weer. Wat is de werkelijkheid nu echt? Ze brengen zoveel informatie en vragen met zich mee voor mij. Ik zie ze als een suggestie van een parallelle wereld, kopieën van de werkelijkheid. Ze kunnen een extra vertekend beeld geven door te spelen met de verwachtingen van wat je denkt te zien en wat daadwerkelijk verschijnt. Doordat ze voor mij zo zwaar geladen zijn en zulke spanning in mij teweegbrengen gebruik ik ze eveneens in mijn werk om visuele spanning uit te beelden. Hierop volgend bespreek ik twee kunstenaars die me geïnspireerd hebben met hun werk en zoek ik een overeenkomst in mijn eigen sieraden.

Afb.7 MAIER V.,
*SELF-PORTRAIT, MAY
5TH, 1955*, foto,
1955.

Afb.8 MAIER V.,
Self-Portrait,
1956, foto, 1956.

Afb.9 MAIER V.,
*Self-Portrait
Courtney KP
projects window.*

In het voorgaande deel over het meta-stabiel evenwicht (Dreiging van de val) werd er gesproken over het vastzetten van een actie, fotografie is hier een goed medium voor. Foto's kunnen een moment vangen en een nostalgisch gevoel opwekken wanneer we de realiteit vergelijken met het beeld net ervoor. Doordat er niks kan gebeuren in foto's is het gevoel van spanning laag. Vivian Maier gebruikt dit medium en weet dat gevoel toch te verwerken, ze vervormt in haar beelden de realiteit door spiegelen vlakken te gebruiken. Doorheen haar hele leven heeft ze allerhande soorten zelfportretten verzamelt⁸. In het werk *Self-Portrait, May 5th, 1955* worden er twee spiegels perfect tegenover elkaar geplaatst wat een oneindigheid in het beeld veroorzaakt, wat voor mij verschillende werelden toont in één beeld. Een aansluitend werk is *Self-Portrait, 1956* waarin ze dezelfde toepassing doet, enkel staan de spiegels anders ten opzichte van elkaar, wat eveneens herhaling creëert. Ze zoekt niet enkel naar spiegels die een perfecte kopie zijn, spiegelen vlakken zoals ramen, zorgen in haar werk voor een wazige weerkaatsing. Een voorbeeld hiervan is *Self-Portrait Courtney KP projects window* waarin ze de reflectie van haar in een winkelraam combineert met een daadwerkelijke spiegel. De foto bezit zodanig veel spiegelen elementen wat het erg complex maakt maar evenzeer erg boeiend.

8 DIRK LEYMAN, 2017, 'De nanny die eigenlijk een briljante fotograaf was, Boekrecensie'

Afb.10 KWADE A., *WeltenLinie*, sculptuur, 2017, staal, spiegel, steen, brons, aluminium, hout.

"I am trying to see what could be the structure of reality. I mean, we're living on a ball that's flying around. That's crazy. Imagine that, everything is kind of possible. Because we can't understand it anyway. We're just animals, our brains are too small."
 (ART REVIEW, 2013, 'Alicja Kwade'
 pagina 75.)

Als we kijken naar installatie kunst kunnen we spreken over het werk van Alicia Kwade, een Berlijnse kunstenares die me conceptueel maar eveneens beeldend inspireert. Haar werk speculeert over de grenzen van de wetenschap. Ze speelt letterlijk met de fysische wetten en de mysterieuze aanwezigheid van tijd, ruimte en licht. Vermenigvuldigingen en het gebruik van spiegels zijn haar methodes om een weergave van de tijd en ruimte te geven die wij ons niet kunnen voorstellen⁹. Haar grote constructie op de Biënnale van Venetië (2018) heb ik immers zelf kunnen beleven. De grootte van de installaties is intimiderend bovenop het feit dat er telkens verwarring is over wat nu de spiegeling of het reële is. Het gevoel dat je krijgt wanneer je de installatie beleeft is één en al visuele spanning.

Beide kunstenaars gebruiken spiegels om een gevoel van extra ruimte te creëren gecombineerd met verwarring. In mijn werk wil ik hetzelfde bekomen echter gebruik ik de regels van de goudsmederij en pas ik hoogglans polijsten toe zodat het metaal het spiegeland vlak evenaart. In de ring uit mijn collectie komt dit het beste over, de spiegelande onderplaat veroorzaakt een rare realiteit omdat het een kleurvlak toont wat voor de aanschouwer of drager niet zichtbaar is. Door de kromming van de onderplaat vervormt het de originele cirkelvorm van het gekleurde vlak en weerspiegelt het niet perfect, wat de verwarring vergroot. Door bovenop dit gevoel extra spiegelande vlakken te gebruiken wordt het beeld erg complex, net zoals de werken van Vivian Maier en Alicia Kwade.

⁹ ART REVIEW, 2013, 'Alicja Kwade'.

De object-hanger bezit een spiegelende voorplaat waar de twee bollen zich op positioneren. De spiegeling van de twee bollen gecombineerd met de verwarrende driedimensionaliteit door de gematteerde onderplaat bezorgt een spanning. De stukken lijken te zweven op elkaar en geven een besef van verschillende dimensies in het werk. De extra realiteit die opgeroepen wordt door de spiegelende plaat wordt verzwakt en afgevlakt door de trasseringslijn van de bewegende bollen, dit bewijst dat we nooit in de ander wereld zullen kunnen binnentreden.

In de broche wordt er gebruik gemaakt van spiegelende vlakken, toch bezit het een rare dimensie, door het ongewone gebruik van een driekantige buis in combinatie met een vierkante band.

MAGNETISME

Een magneet is zodanig gevuld met spanning, het is op zichzelf een raar object daar een dergelijk kleine massa toch een enorme kracht kan bezitten. De aarde trekt ons en alles errond tot zich aan en het rare gegeven 'magneet' doet dit op kleinere schaal ook. Het kan zelfs de zwaartekracht overstijgen en iets op een onnatuurlijke plaats vasthouden. Omdat het een situatie kan creëren die niet strookt met onze verwachtingen en aldus onze vastgelegde realiteit, brengt het een verwarring en een spanning in ons teweeg.

Griekse kunstenaar Takis heeft gedurende zijn hele leven een affectie gehad voor het magnetisme. Hij leefde in een tijd dat de radar en over het algemeen het hele technologische landschap vorm kreeg. Doordat de onwetendheid van de gewone mens toen, brachten die dingen iets erg mysterieus met zich mee. Hij maakte vanuit deze achtergrond veel kunstwerken waarin de grens van het magnetisme wordt afgetast.¹⁰ In *Mur Magnétique* worden kleurrijke canvassen gecombineerd met de kracht van magneten. Door magneten achter het canvas te positioneren worden er objecten, die aan een onzichtbare draad hangen vanaf het plafond, naar het schilderij getrokken. De objecten blijven in spanning hangen, want ze raken het schilderij niet. Dit creëert kleine zwellingen op het canvas, het zijn de magneten die naar de objecten toe willen gaan maar het doek belemmert hen ertoe. Voor hem is magnetische energy een vierde dimensie¹¹. Hij wilt ons duiden op de altijd aanwezige zwaartekracht maar dat het ook een grote magneet is die alles en iedereen tot zich aantrekt¹².

"Space is to free oneself from the earthly gravity. [As such] it is the dream of the whole of humanity." (NECHVATAL J., 2015, *The Irresistible Pull of Takis's Magnetic Fields'*.)

Afb.11 TAKIS, *Magnetic Painting No. 7*, installatie 1962, olie op doek, magneten, zijde lint, kurk.

In zowel de broche als het hanger-object speel ik eveneens met magneten. Ik zoek naar de grens waar een magneet niet sterk genoeg meer is om de aangetrokken massa te houden. Bovendien tast ik niet enkel naar de grens, ook zoek ik vormelijk naar een interessante actie. Zo wordt in de langwerpige broche een bewegende bol gecreëerd die met de vorm mee beweegt. Het trekt de aandacht door de bewegende factoren en verrast ons tegelijkertijd door het niet vallen van de bol. De verwachting dat de bol gaat vallen wordt versterkt omdat het echt lijkt te hangen en geen steunpunt heeft, daardoor is het op het onderste deel van de driehoekige buis gepositioneerd en niet op de bovenste. Het hanger object zoekt ook onze aandacht door de ronde beweging die het maakt. Wanneer het object passief is blijft de duiding op beweging aanwezig door de trassering die het gemaakt heeft op het spiegelend vlak. De grens van een kleine magneet wordt eveneens afgetast omdat de kracht doorgegeven wordt in de eerste bol. Zo lijkt een bol een andere bol vast te houden.

IV DE BOL ALS IDEEAAL

In dit onderzoek word de bol gebruikt als materieele ondersteuning, deze vorm kan een dynamisch karakter teweegbrengen. Het is een extreem moeilijk object om op zichzelf in balans te staan want het zal zal zich altijd positioneren naar het laagste punt op een vlak en bovendien een altijd blijvende instabiliteit uitstralen. Jeppe Hein duid in zijn werk *ball on pedestal* eveneens op deze feiten. De bol ligt op de rand van een sokkel bezorgt de aanschouwer de spanning dat het object direct kan vallen. De bol is een zodanig meeslepend voorwerp omdat de aanschouwer er vanuit gaat dat deze opeens kan weggrollen, dat zit nu eenmaal in ons denksysteem verwerkt. Verwachting niet invullen is een belangrijke factor in mijn project waarvoor ik de bol als ideale voorwerp zie. Het is tegelijkertijd moeilijk om mee te werken omdat het nauwelijks vastgezet kan worden door het kleine staanvlak, dit zal immers zichtbaar zijn. John Pawson heeft voor zijn object-kommen daar een oplossing voor gevonden. De perfecte, halfbolvormige kom kan op elke hoek gepositioneerd worden maar hoe dat komt is onzichtbaar. Door een zwaarder maar bewegelijk materiaal, zoals zand, tussen de dikke wand te plaatsen maakt het het mogelijk om de kom op de gewilde positie gebalanceerd te houden¹¹. Dit voorbeeld inspireerd me om door gebruik van het juiste gewicht een bol staande te houden. In de broche en het hanger-object zitten ook bollen verwerkt, ze zijn vormelijk gekozen om de beweging goed tot zijn recht te laten komen en enige verwachting van vastzetting te voorkomen.

¹¹ 13 WHEN OBJECTS WORK, 'John Pawson'.

Afb.12 PAWSON
J., bowl,
object, 2001,
keramiek, zand,
35x17,5x35cm.

Afb.13 HEIN J.,
Ball on Pedestal,
sculptuur, 2007,
roestvrij staal,
aluminium,
electrische motor,
105x59x59cm

V GECREËERD BEELD VAN VERWARRING

"The composition of any artwork must adhere to some physical principle so that the artwork does not distract the eye by its "unease" or lack of balance. The artist proceeds intellectually or instinctively, by mathematical formulae or by intuition, and usually ends up using a mixture of approaches. In a good work of art, all of its elements are interrelated for a coherent unity - content and form fused into its overall message or meaning. Such images, exploiting the expressive qualities of form, go beyond mere representation of fact and can communicate a wide range of subtle and powerful feelings." (WOODS, A., 'The Cosmic Dancer: Sculpture and the Absence of Gravity'.)

Het intrigerende aan conceptueel sieraadontwerp is dat het draagbare kunst vervaardigt waarmee een boodschap en het belang van kunst makkelijker naar de buitenwereld en aan leken communiceert, dan kunst die in een galerie is opgesloten. Het esthetisch oordeel¹² blijft een a priori gegeven in de juwelen sector en de tot heden toe algemene betekenis die er nog steeds aan gekoppeld wordt is cultuur, macht en functionaliteit, zoals een broche een toespeld voor kleding was. Net zoals de kunst zich de afgelopen eeuwen afgezet heeft van functionaliteit, deden conceptuele sieraadontwerpers dit ook. Bovendien zijn sieraden om te dragen, wanneer dat niet gebeurt (als ze niet in een museum of galerie verblijven) worden ze grondig opgeborgen en al dan niet in een kluis gelegd. Het enige 'doel' is gedragen worden.

14 VAN DEN BRAEMBUSSCHE, A., 2012, 'Denken over kunst, Een inleiding in de kunstfilosofie'.

Afb.14 PINTO T., *Complicity #16*, sculptuur, 2019, staal, glas.

In dit project wil ik dan ook de scheiding tussen juwelen en objecten of installaties vervagen. Deze objecten moeten ten allen tijden kunnen communiceren voor een potentiële aanschouwer, ook als ze niet gedragen worden. Mijn doel is om installaties te maken voor de bepaalde sieraden of ze, door samenvoeging met een niet draagbaar materiaal, tot een object te verheffen. De drie hoofdthema's die terugkomen in mijn sieraden (meta-stabiël evenwicht, spiegelingen en magnetisme) wortelen zich ook in de objecten en de volledig installatie die opgebouwd is uit draagbare en vaste stukken. Bovendien moet de visuele spanning die aanwezig is in het sieraad op zichzelf blijven gelden en misschien zelfs overstegen worden in de installatie. Eveneens wordt er, zoals Tulio Pinto en Alicia Kwade, gebruik gemaakt van contrasterende materialen. In het werk van Kwade spelen de materialen geen spanning uit tegen elkaar. De homogeniteit die Pinto creëert tussen de tegenstrijdige materialen brengen wel iets teweeg in ons, hij start een extra belevenis in de geest. Net zoals Serra en Geurts lijkt hij de natuurwetten tegen te kunnen spreken. Het ongeloof voor de samenwerking van de verschillende elementen is dan ook groot. Er zou verwacht worden dat ze elkaar tegenwerken maar toch zijn het opheffende krachten voor elkaar.

In de installatie die bij de spiegeling hoort worden de materialen nog niet uitgedaagd maar zorgen ze wel voor een extra spanning. De ring rust in een rooskleurige, bolvormige kom waar een metalen plaat als het ware door is gesmolten. Deze plaat is hetzelfde materiaal als de ring. De gehele constructie wordt op een spiegel geplaatst. De vele spiegellende, ronde onderdelen zorgen voor verschillende realiteiten die een illusie creëren. Elk onderdeel behoudt dus een eigen functie maar de samenstelling ervan laat het beeld tot zijn volledige recht komen waar de kijker zich zal afvragen of het een sieraad, een sculptuur of een object is.

"Je bent verplicht om een zeer subtiel spel aan te gaan met de wereld om die zo te manipuleren dat de indruk kan ontstaan dat de wereld getransformeerd wordt in die imaginaire wereld.", aldus Jean Paul Van Bendegem. (VAN BENDEGEM, JP., 2009, 'Zweven in zwaartekracht', pagina 6.)

Afb.15 DRIESSEN R., alpaca, zilver, rubber, verf, plexiglas, spiegel 450x450x200mm.

VI CONCLUSIE

Een voorwerp zonder houvast zal uiteindelijk vallen. Niemand kan tegen de wetten van de natuur ingaan waardoor het aftasten hiervan een extreme uitdaging wordt voor het denkend wezen. In dit project wordt er gespeeld met deze principes. Door de evidente verwachtingen niet in te vullen ontstaat er een visuele spanning. Een object dat zich op het kantelpunt tussen vallen en staan begeeft is spannender dan een object dat in balans is, het volgt namelijk niet de regels die we kennen. Om deze visuele spanning te bekomen wordt gebruik gemaakt van het meta-stabiel evenwicht, magnetisme en spiegels die refereren naar de illusionaire wereld. Sieraden moeten ten allen tijden kunnen communiceren en hoeven niet onder te doen aan andere kunstvormen wat zich uit door installaties voor en met hen te maken. Het resultaat van dit project is een collectie die bestaat uit juwelen en objecten die de kijker plaatsen tussen datgene wat ze kunnen verwachten en dat wat ze daadwerkelijk zien. Door het niet in balans zijn van deze twee wordt hun aandacht getrokken. Toch vond ik het belangrijk dat het nog steeds draagbare juwelen werden. Door ze op deze manier te combineren en tot installaties te verheffen wordt bij de kijker de verwondering opgewekt en vraagt deze zich af of hij kijkt naar een sieraad, een sculptuur of een object is. Daardoor geef ik mijn juwelen een plaats die ze verdienen binnen de beeldende kunsten want ze moeten er immers niet voor onderdoen.

VII BIBLIOGRAFIE

BOEKEN

ARISTOTELES, 'Poetica', Historische Uitgeverij Groningen, 2017, 172 pagina's.

VAN DEN BRAEMBUSSCHE, A., 'Denken over kunst, Een inleiding in de kunstfilosofie', Uitgeverij Coutinho, 2012, 376 pagina's.

TIJDSCHRIFT-ARTIKELS

ART REVIEW, 'Alicja Kwade', jaargang 12 (2013), dec., p74-81

VAN BENDEGEM, JP., 'Zeven in zwaartekracht', *Catalogus bij de tentoonstelling van Frederic Geurts*, (2009).

WOODS, A., 'The Cosmic Dancer: Sculpture and the Absence of Gravity', (1992).

INTERNET-ARTIKELS

GUGGENHEIM BILBAO, 'Weight and balance, Richard Serra', internet, guggenheim-bilbao.eus, 2000, (guggenheim-bilbao.eus/en/learn/schools/teachers-guides/weight-and-balance). (Laatste datum van raadpleging op 2019-05-20).

LEYMAN D., 'De nanny die eigenlijk een briljante fotograaf was, *Boekrecensie*', internet, demorgen.be, 2017, (<https://www.demorgen.be/tv-cultuur/de-nanny-die-eigenlijk-een-briljante-fotograaf-was~b09b9431/>). (Laatste datum van raadpleging op 2019-05-20).

NATIONAL PARK SERVICE, '1903-The First Flight', internet, nps.gov, 2015, (<https://www.nps.gov/wrbr/learn/historyculture/firstflight.htm>). (Laatste datum van raadpleging op 2019-05-20).

NECHVATAL J., *The Irresistible Pull of Takis's Magnetic Fields*, internet, hyperallergic.com, 2015, (<https://hyperallergic.com/199722/the-irresistible-pull-of-takiss-magnetic-fields/>). (Laatste datum van raadpleging op 2019-05-20).

Z33, *'Frederic Geurts - (un)balanced*, internet, z33.be, 2011, (<http://archieff.z33.be/projecten/frederic-geurts-unbalanced>). (Laatste datum van raadpleging op 2019-05-20).

INTERNET - ANDERE INFORMATIE

UN SPACED, *'Tulio Pinto, The art of equilibrism*', internet, [un-spaced.com](https://www.unspaced.com), 2016, (<https://www.unspaced.com/artists/tulio-pinto-cv-bigraphy-sculpture-installation/#cv>). (Laatste datum van raadpleging op 2019-01-05).

WHEN OBJECTS WORK, *'John Pawson*', Internet, [whenobjectswork.com](http://www.whenobjectswork.com), (<http://www.whenobjectswork.com/collection/all/bowl-john-pawson-12>). (Laatste datum van raadpleging op 2019-05-20).

Z33, *'Frederic Geurts - (un)balanced, interview*, internet, [youtube.com](https://www.youtube.com/watch?v=z67I9jQXJw8), 2011, (<https://www.youtube.com/watch?v=z67I9jQXJw8>). (Laatste datum van raadpleging op 2019-05-20).

AFBEELDINGEN

Afb.1 DRIESSEN R., *object-hanger, 2019, zilver, steel, magnet, 70x60x15mm.*

Afb.2 DRIESSEN R., *ring, 2019, alpaca, zilver, rubber, verf, 55x150x80mm.*

Afb.3 DRIESSEN R., *broche, 2019, zilver, staal, magneet, pexiglas, 110x75x15mm.*

Afb.4 SERRA R., *House of Cards, sculptuur, 1968, lood, 140x140x140cm.*

Afb.5 SERRA R., *Between the Torus and the Sphere sculptuur, 2003, roestvrij staal, 1520x427x5cm.*

Afb.6 GEURTS F., *(un)balanced, sculptuur, 2009, aluminium.*

Afb.7 MAIER V., *SELF-PORTRAIT, MAY 5TH, 1955, foto, 1955.*

Afb.8 MAIER V., *Self-Portrait, 1956, foto, 1956.*

Afb.9 MAIER V., *Self-Portrait Courtney KP projects window.*

Afb.10 KWADE A., *WeltenLinie, sculptuur, 2017, staal, spiegel, steen, brons, aluminium, hout.*

Afb.11 TAKIS, *Magnetic Painting No. 7, 1962," Oil on canvas, magnets, silk ribbon, and cork.*

Afb.12 PAWSON J., *bowl, object, 2001, keramiek, zand, 35x17,5x35cm.*

Afb.13 HEIN J., *Ball on Pedestal, sculptuur, 2007, roestvrij staal, aluminium, elektrische motor, 105x59x59cm*

Afb.14 PINTO T., *Complicity #16, sculptuur, 2019, staal, glas.*

Afb.15 DRIESSEN R., *ring, 2019, alpaca, zilver, rubber, verf, 55x150x80mm.*

